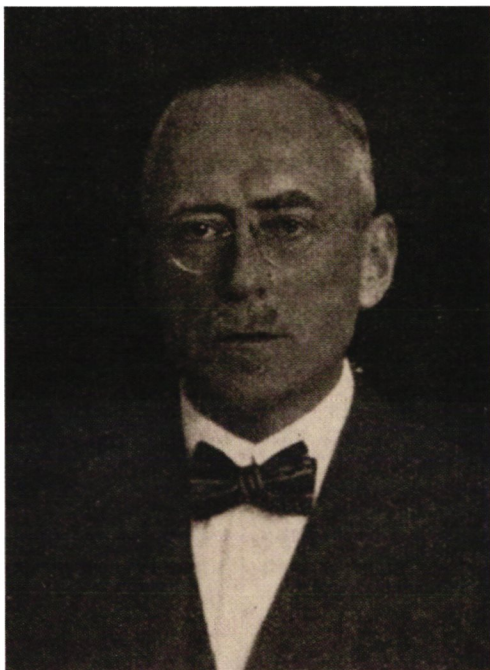

Stockholms Filatelist-Sällskap 100 år

Av Arne O. Olsson och Sören Andersson

Stockholms Filatelist-Sällskap, som år 2004 firar sitt 100-årsjubileum, torde vara en av mycket få föreningar av den åldern som förfogar över handskrivna protokoll från samtliga möten. Sedan konstituerandet på restaurang Metropol den 30 november 1904 har det med tiden blivit totalt 470 protokoll. När vi nu ger oss i kast med denna minnesartikel är det främst ur denna fantas-

Krigshovrättsrådet Einar Wikström,
Stockholms Filatelist-Sällskaps ordförande 1909-56.

.....
ARNE O. OLSSON är född i Jönköping 1935 och ordförande i Stockholms Filatelist-Sällskap sedan 1985. Medlem i SFF sedan 1953 och i SSPD sedan 1970. I sistnämnda var han ordförande 1975-1985. Utställare av klassiskt Sverige med bl.a. Guld i London 1980. FIP-juryman 1985-1995.
.....

SÖREN ANDERSSON är född i Älgårås 1951. Sedan 1960-talet har han studerat och samlat svensk posthistoria och publicerat ett antal artiklar i bl.a. Postryttaren och SSPDs publikation Aktuellt om Posthistoria. Han var sekreterare i Stockholms Filatelist-Sällskap 1994-2004.
.....

tiska källa vi kommer att ösa. Det begränsade utrymmet gör dock att ingen heltäckande resumé kan göras, utan vi har valt att särskilt inrikta oss på vad och hur medlemmarna har samlat och vad som förevisats vid sammanträden samt hur filatelin och dess utövare förändrats under hundra år.

Sällskapets grundande

Till det första sammanträdet hade 28 personer inbjudits. Av dessa hörsammade nio kallelsen. Om bakgrunden till inbjudan kan vi bara spekulera, men efterforskningar tyder på ett växande missnöje med den dåvarande Sveriges Filatelist-Förening. Det fanns

1.
Protokoll fört vid Stockholms Filatelist-
sällskaps konstituerande sammanträde
Onsdagen d. 30 November 1904, kl 8 e.m. a°
Restaurant Metropol.

Nävarande Herrar Ljungström, H.N. Lindström, Walin,
Wikström, Sune, Braconier, Christensen, Beckander
och Färingren. (= 9)

§. 1. Till ordförande för aftnens sammanträde uttrifs
doktor E. Ljungström samt till sekreterare under
tecknad.

— x —
§. 2. Konstitueras sällskapet.

— x —
§. 3. Uppelste ordföranden för teckningen på de
personer (28 till antalet), hvilka kallats att
vid aftnens möte närvara. De emellertid ett
flertal, af de kallade ej kunnat infinna sig,
besluts, att de frånvarande skulle ytterligare
höras innan nästa möte samt då eja

Den första sidan i den första protokolls-boken. Adolf Beckander har skrivit protokollet från det konstituerande sammanträdet den 30 november 1904.

även ett inslag av personliga konflikter vilka lär ha uppstått i samband med författandet av 1905 års handbok.

Flera av de personer som kom att bli ledande under Filatelist-Sällskapets första år kom från föreningarna i Lund och Uppsala.

De hade nyss avslutat sina studier och hade inlett en karriär i Stockholm och ville ha en sammanslutning av mera studentikos karaktär. Dessa faktorer sammantagna har gjort att Sällskapet hela tiden valt att vara fristående från andra svenska filateliorganisations-

ner, och att det kamratliga umgänget i sällskapliga former genom alla hundra åren kommit att inta en framskjuten ställning.

Vid det första sammanträdet valdes Ernst Ljungström till ordförande och Arvid Beckander till sekreterare. Redan det första protokollet avslutade Beckander med "In fi-dem", en fras som behållits genom alla år.

Styrelseledamöter

Att här räkna upp alla som deltagit i styrelsen genom åren skulle föra för långt. Det är dock oundvikligt att nämna några viktiga namn. Ovan har redan nämnts Ernst Ljungström, som var den förste att svinga ordförandeklubban. Han hade rötter i Skåne och hade fått sin utbildning vid universitetet i Lund och blev där docent och senare tf. professor i botanik innan han 1903 flyttade till Stockholm. Inom filatelin hade han främst gjort sig bemärkt som grundare av

Lunds Filatelistförening och för sin aktiva medverkan i de fyra allmänna nordiska filatelistmötena, det första i Lund 1893. I Sällskapet kvarstår han som ordförande i fem år men är långt därefter mycket aktiv i verksamheten. För brevsamlade filatelisterna är han väl känd då det finns ett stort antal efterlämnade brev till honom och hans familj redan från tiden omkring 1870.

Vid Sällskapets andra sammanträde, som hålls redan 14 dagar efter det första, deltar för första gången Nils Strandell, med tiden ett av svensk filatelis största namn. Han blir aldrig ordförande i Sällskapet utan bekläder i stället posten som försäljningsföreståndare och bibliotekarie, den senare mellan åren 1910-1932. Han är under lång tid den främste när det gäller filatelistiska föredrag och anmälning av ny litteratur.

En av de nio som var närvarande vid det första sammanträdet var Einar Wikström. Han kom genom åren att lägga ned ett

Foto taget vid sammanträdet den 19 november 1909 på Restaurang Metropol.

Sittande från vänster: John A. Klint, Carl Apelstam, Nils V. B. Holmberg, Nils Lundgren, Carl Smith, John Henrik Skarstedt, Einar Wikström, Adolf Beckander, Nils Strandell, Fredrik Färngren och Gunnar Malmqvist. Stående: Sven Silfverling, Ernst Söderberg, Tycho Walin och Nils Magnus Elliot.

mycket omfattande arbete i styrelsen. Från starten är han klubbmästare och det framgår tydligt av protokollen att han är en sällskapsbroder av rang. År 1909 väljs han till ordförande och på denna post kvarstår han till sin död vid 82 års ålder 1956. Han kom således att vara verksam i styrelsen i 52 år. I sin dagliga gärning innehade Wikström en ledande befattning i Kungliga Krigshovrätten.

Som en kuriositet kan nämnas att endast två gånger har ett sammanträde inte varit på en restaurang. Det ena var när man den 3 november 1924 hade ett sammanträde på just Kungliga Krigshovrätten. Den andra gången, den 10 september 1974, var man inbjudna till den norska ambassaden.

En annan viktig person i det tidiga styrelsearbetet var stationsskrivaren i Liljeholmen, Nils V. B. Holmberg. Formellt sett var han vice sekreterare, men han har efterlämnat många välskrivna protokoll. Han kom-

ponerade och framställde också Sällskapets brevmärke, utgivet 1914. Holmberg hade deltagit i arbetet med 1905 års handbok men hans kanske mest förtjänstfulla författarskap var när han vid mitten av 1920-talet kartlade de svenska tidningsbeviljningsstämplarna. Dessa stämplat användes 1824-1872 och kan på sätt och vis betraktas som några av världens äldsta frankotecken.

Den 28 oktober 1920 invaldes en helt ung man vid namn John Ahlström. Han kom under många år att vara mycket aktiv i styrelsen och verksamheten i övrigt. Han synes ha varit närvarande vid varenda sammanträde under en lång följd av år. År 1928 utses han till vice sekreterare för att nästa år bli ordinarie. Denna syssla behåller han till 1964 med avbrott för åren 1957-1960, då han var ordförande. Ett stort antal protokoll är således signerade av John Ahlströms hand. Vissa av dessa innehåller riklig information men andra måste nog däremot betraktas som ganska summariska.

Kassaförvaltarna har kanske inte på samma sätt präglat verksamheten som de övriga i styrelsen men här kan nämnas ett par verkliga trotjänare, nämligen Erik Cederholm som innehade posten 1910-1954 och Ragnar Andersson som var verksam 1954-1974. När den senare lämnade uppdraget var han en bra bit över 90 år.

1950-talet förefaller ha varit en tid då den kvalificerade organiserade filatelin stagnerade lite. Med Georg Menzinsky och hans inträde som ordförande i Filatelist-Sällskapet inleds dock en stark period inom filatelin. Som ledande juryman och kunnig och krävande filatelist kom han att aktivt bidra till de framgångar som kulminerade med utställningen Stockholmia 74. Även Sällskapets aktiviteter kom in i en mera intensiv period.

Att dessa år framstår i en särskild dager för den som läser Sällskapets protokoll är främst Karl Jeppssons förtjänst. Han var sekreterare under åren 1966-1984, och han utvecklade skrivandet av protokoll till en skön konst. Såväl språkligt som innehållsmässigt är de en skatt att ösa ur för sentida läsare.

Samtliga ovannämnda funktionärer är

Sällskapets brevmärke, utgivet 1914.

Det är tecknat och graverat av Nils V. B. Holmberg. År 1924 gjordes olika påtryck och 1944 nytrycktes det och försågs med påtryck varav ett antal feltryck utauktionerades till höga priser på jubileumsfesten.

TRYCKSAK

STOCKHOLMS

16 DEC. 1925

LOKALPOST

Bröderna

Olofssons Tryckeri

Bätzgatan 11

Sthlm S-

Stockholms Filatelistsällskap

avhåller sin julfest å Restaurant Riche, Birger Jarlsgatan 4,
fredagen den 18 december 1925 med början kl. 8,30 e.m.

Julklappar! (Medtag själv någon liten överraskning)

Stort gratislotteri!!

Julsupé till ett pris av Kr. 9:50 serveras kl. 9,30 e. m.

Meddelande om deltagande i julfesten emotses tacksamt på tel. Sö. 2 40.

Om stor anslutning anhåller

KLUBBMÄSTAREN.

nu bortgångna. Av de som fortfarande är verksamma och gjort mångåriga insatser kan nämnas Sven Olof Forselius, klubbmästare 1976-1995 och Robert Nydahl, vice ordförande 1980-2000, samt medförfattaren till dessa rader, Arne O. Olsson, som varit ordförande sedan 1985.

Ganska ofta hittar man kort och brev sända till och från Sällskapets medlemmar. Här ett särskilt intressant, nämligen bröderna Olofssons kallelse till julfesten på Riche 1925. Frankerat med det nyligen utgivna märket från Stockholms Lokalpost. Det är mycket troligt att kortet även tryckts av bröderna Olofsson.

Andra betydande medlemmar

Inte bara styrelsemedlemmarna bör nämnas i ett sådant här sammanhang. En stort antal andra filatelister har genom åren satt färg på verksamheten. Ibland får man nästan intrycket att de som var allra mest framgångsrika som samlare och skriftställare inte hade tid eller lust att engagera sig i styrelsen. Vi återkommer en del till olika samlare när vi kommer in på föredragsverksamheten, men några kan det vara befogat att gå in på närmare så här inledningsvis.

I de tidiga medlemsförteckningarna återfinns flera utländska medlemmar. Det var vanligt vid denna tid att man skrev in sig i utländska klubbar, ofta som referens och för internationella kontakter. I Sällskapet var det främst norska och danska samlare, men även den turkiske filatelisten och frimärkshandlaren Apik Yaremci antogs som medlem den 25 september 1906. Då och då ser man brevkuvett sända av denne Yaremci som verkar ha varit mycket aktiv.

Bland svenska samlare kan nämnas Nils Westberg som invaldes 1911. Han var en av våra mest aktiva och flitiga filatelister, verksam långt in på 1960-talet.

När den Gula treskillingen, som vi återkommer till nedan, såldes på en av Ferrary-auktionerna, förvärvades den av Erik Leijonhufvud. Denne var mestadels bosatt i Bournemouth men gästade någon gång Sällskapet och förevisade sina skatter. Det är intressant att konstatera att Karl Gustav Fellenius som för ett konsortium gav det näst högsta budet vid Ferrary-auktionen även var medlem, liksom Claës A. Tamm som kort därefter köpte märket av Leijonhufvud.

Fredrik Benzinger invaldes 1923. Han var nog den svenske filatelist som var mest framgångsrik vid de frimärksutställningar som började ta sin moderna form under 1920-talet. En annan som var framstående i dessa sammanhang var Lars Hedberg som kom med i Sällskapet 1924. Han var pionjär när det gällde brevsamlande och många av de förnämsta klassiska breven från skillingtiden kom att ingå i hans samlingar. Hedberg började samla brev i en tid när många andra

fortfarande blötte av skillingmärkena från breven.

Två personer som kom att betyda mycket för filatelin, både som samlare men även som medhjälpare vid utgivning av filatelistisk litteratur, var boktryckarbröderna Gustav och Helge Olofsson. De inträdde i Sällskapet 1921 och var aktiva en lång följd av år.

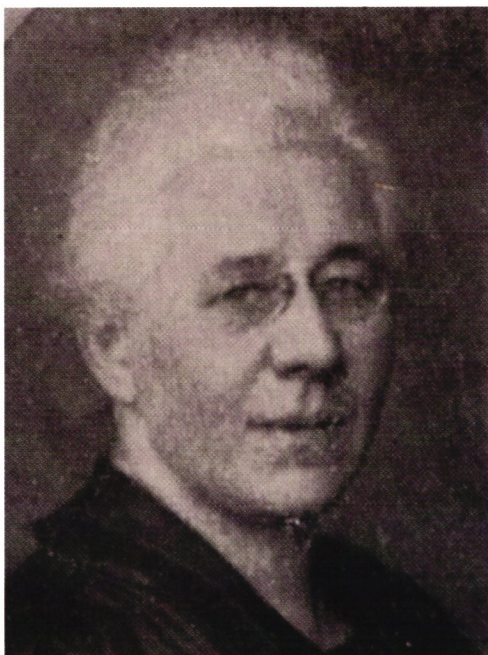
Bland senare tiders filatelister märks välkända namn som Curt Haij, Sven Åkerstedt och Karl-Erik Stenberg. En lång rad av de ledande handlarna har varit medlemmar. Den mest aktive under tidigare år var Erik Lichtenstein. Harry Wennberg och flera av hans söner var också aktiva, även om fadern blev medlem i ett ganska sent skede. Senare är handlare som Imre Vajda och Einar Lundström flitigt förekommande i protokollen.

Medlemmarnas utställningsmeriter har ofta uppmärksammats på sammanträdena, och de framgångsrika utställarna har varit flitiga föredragshållare. Praktiskt taget alla svenska vinnare av internationella Grand Prix har Sällskapet haft förmånen att räkna som medlemmar. Den förste var Rolf Gummesson för den klassiska finlandsamlingen. Sedan följde Stig Ljunggren (Norge), Gunnar Roos (Sverige), John-Jacob Engellau (Danmark), Einar Lundström (Norge), Anna-Lisa och Sven Eric Beckeman (Kina) och Stefan Heijtz (Falklandsöarna).

Kvinnor i Sällskapet

Antalet kvinnor i Filatelist-Sällskapet har genom åren varit mycket begränsat. Det har inte varit så att damerna varit ovälkomna eller funnit atmosfären för gubbig. Snarare har det nog mera återspeglat förhållandet att andelen kvinnor bland de mera avancerade samlarna varit relativt låg. När detta Sällskaps 200-årsskrift skrivs ser vi kanske en annan bild. Dagens ungdomsledare anger nämligen att numera är det en majoritet av flickor bland de yngsta samlarna.

Ser vi däremot tillbaka kan vi konstatera att det dröjde till den 29 maj 1908 innan de första damerna kommer med. Då skrivs fru

Selma Henricson (1864-1953) var den första kvinna som tog aktiv del i Sällskapets verksamhet.

Elin Lundgren in som medlem nr. 96 och fru Signe Wikström som medlem nr. 97. Då dessa damer delar efternamn med två av de mest aktiva manliga medlemmarna kan man dock anta att det är främst i egenskap av fruar de kom med. De deltog heller inte i några ordinarie möten utan skymtar mest i festsammanhang.

Den första aktiva kvinnliga filatelisten i Sällskapet blir i stället fröken Selma Henricson som inväls 1913 och deltar ganska flitigt i sammanträdena under några år. Hon flyttar senare till sin födelsestad Ängelholm men kvarstår som medlem åtminstone till 1950. Vid sammanträdet den 16 november 1917 nämns hon för första gången som föreläsare av en samling. Strandell hade vid detta möte talat om Gibraltars, Maltas och de Joniska öarnas frimärken, och fröken Henricson visar då även material i anslutning till detta föredrag.

Nästa kvinna i Sällskapet blir den på sin tid mycket kända och aktiva frimärkshandlaren Dagmar Hellman som inträder 1926. Därefter kom det att dröja hela 49 år innan

nästa kvinnliga inval, Anna-Lisa Beckeman, 1977. Hon var också den första kvinna som höll föredrag i Sällskapet då hon 1973 berättade om Kinas första märken.

Efter 1977 sker invalet i en något snabbare takt då ett antal för vår tids filatelister välkända kvinnor väljs in, bland andra Karin Rabén (senare Svahn) 1978 och Helena Obermüller Wilén 1987. Totalt har 11 kvinnor blivit invalda i Sällskapet. Motsvarande siffra för männen är närmare 500.

Möteslokaler

Sällskapet har under sin hundraåriga historia aldrig disponerat egna lokaler. Sammanträdena har därför i stället hållits på olika restauranger och festvåningar. Allteftersom nya restauranger kommit och andra försvunnit har man fått byta lokaler. Att följa dessa skiften blir därför nästan lite av 1900-talets restauranghistoria.

Som nämnts inledningsvis stiftades Sällskapet på restaurang Metropol. Detta var vad som idag kallas gamla Metropol vid Normmalmstorg i det hörn där banken i sena tidens "Normmalmstorgsdrama" var inrymd. I stort sett är man Metropol trogen fram till 1913. Undantagen utgörs främst av de årliga vårfesterna som ofta förläggs till något utvårdshus, som Nackanäs, Lidingöbro, Bellmansro, Djurgårdsbrunn eller Hasselbacken. Den 21 februari 1913 sammanträder man på Rosenbad, även det ett ställe som senare kommit att hysa andra aktiviteter.

Mellan 1913 och 1922 blir Fenix-Palatset med en del undantag Sällskapets normala hemvist för att åren 1923 till 1934 efterträdas av Kronprinsen. Därefter sammanträder man huvudsakligen på Metropol fram till 1958, men då är det "nya" Metropol i korsningen Sveavägen-Odengatan. Större delen av 1960-talet sker de flesta sammanträdena i KAK-huset på Blasieholmen, och från 1976 har så gott som alla möten varit i Sällskapets lokaler på Arsenalsgatan 7. (Detta Sällskapet ska inte förväxlas med Stockholms Filatelist-Sällskap).

Sällskapet konstituerades och hade sina första sammanträden på Restaurang Metropol vid Norrmalmstorg. Huset revs 1917.

Intressanta föredrag

Den mest intressanta läsningen i protokollet utgörs av de ofta ganska ingående referat av föredrag och förevisningar av frimärken och samlingar. Under så gott som alla perioder har man sökt att ha någon form av föredrag vid varje sammankomst. Det är då inte bara intressant att följa vad som förevisats utan även hur intresset förskjutits mellan samlingsområdena genom åren. Vi har därför valt att ge denna del av framställningen ett ganska stort utrymme.

Redan vid det konstituerande sammanträdet den 30 november 1904 förekom det föredrag, inte bara ett utan två stycken. Det allra första hölls av Adolf Beckander som kåserade om den äldsta nordiska tidningslitteraturen och då särskilt *Nordisk Frimærke Tidende* som utgavs i Köpenhamn mellan 26 augusti 1867 och 30 juni 1868. Efter att sexa intagits kom så kvällens andra föredrag då Ernst Ljungström förevisade sin intressanta specialsamling över Finlands frimärken. Dessa båda föredrag kom att bli typiska för verksamheten under de första åren, då man

ofta återkommer till ny och äldre litteratur samt förevisar hela landssamlingar.

Vid det tredje sammanträdet visade en icke namngiven medlem flera "praktstycken" av 3, 8 och 24 skilling banco på brev. Begreppet "praktstycke" är alltså betydligt äldre än från 1960-talet, då det ofta förekom i Einar Lundströms och Frimärkshusets marknadsföring, inte minst i samband med de numera historiska saltsjöbadsauktionerna. Av protokollet framgår vidare att tre stycken 8 skilling banco var av den sällsynta "kanariegula" nyansen. Härmed avsågs förmodligen den nyans som numera betecknas som citrongul.

Denna förevisning av mer eller mindre exakt specificerade sällsyntheter kommer att bli ett genomgående och intressant tema i protokollet. Redan vid nästa sammanträde i mars 1905 visas ett par anmärkningsvärda tjänsteobjekt, nämligen övertrycket 10 på 12 öre med omvänt påtryck i 21-block samt 1 kr tjänste i otandat par. Vid samma tillfälle är Einar Ljungström åter i farten, nu med en specialsamling Schweiz, där förutom "Dubbelgenf", "Baselduva" och "Waadt 4

cent" även tre fullständiga arkrekonstruktioner om vardera 40 typer av 1850-1852 års vapentyp ingår.

Redan i november 1906 ägnar sig Sällskapet för första gången åt vad som senare kom att kallas bältespännar-filатели, dvs. lite annorlunda samlingsområden i filatelins gränsmarker. Då demonstrerar nämligen Nils V. B. Holmberg "sin särdeles intressanta och unika samling av svenska järnvägsbrevkort". Denna sägs vara komplett i alla detaljer samt uppsatt i ett smakfullt album med passepartout-kartonger.

Detta är inte enda gången som bältespännar-material kommer upp till diskussion under Sällskapets tidiga år. Sålunda förevisar Fredrik Färngren 1914 en vacker samling reklammärken och 1916 visar Strandell bland annat en samling lokalmärken från det tyska lägret Ruhleben, där engelsmän hölls internerade. Det första världskriget medförde många nya områden inom filatelin till följd av krigsförhållanden och gränsjusteringar. Ett specialområde som kom att uppmärksammas redan den 23 oktober 1914

var censurbrev, då en "samling brevkuvert, hvilka öppnats av krigscensuren i olika länder" förevisades.

Vid femårsjubileet 1909 visade den alltid flitige Strandell sin specialsamling Montenegro som omfattade ca 2.000 märken. Strandell hade en mycket stor bredd i sitt samlande även om han saknade de stora rariteterna. Montenegro var dock lite av hans specialområde.

I ett antal föredrag under 1910-talet berättar ingenjören Theodor Rosendahl om samlingar från ganska exotiska områden som Barbados och Falklandsöarna. Detta är intressant nog två områden som en annan föredragshållare, Stefan Heijtz, återkommer till drygt 80 år senare. Tyvärr anges inte i protokollen vilka betydande objekt som ingick i Rosendahls samlingar.

Då och då får man i protokollen ta del av sensationella uppgifter som vi idag ställer oss mycket tveksamma till. På novembermötet 1911 förevisas ett exemplar av feltrycket 20/TRETIO öre ringtyp med tandning 14 "hvilket underbara märke tillhörde en stor

I november 1906 visade Nils V. B. Holmberg sin samling järnvägsbrevkort. Dessa kort gavs ut av Sveriges Statsbanor som i det här fallet, men även av en lång rad privatbanor.

§ 8.

Herr Eugene Klein i Philadelphia hade till
sällskapet insändt ett 12-block af det amerikans-
ka 24 c. ^{flygposten} märket med ~~omvändt aeroplan~~ med om-
hållom att det skulle till förmån för svenska
röda korset försälgas inom sällskapet. Vid före-
tagen auktion å detsamma inbringade det 25
kronor, som öfverlämnats till röda korset.

En intressant passus i protokollet från den 2 juni 1919.
Tydligt har det uppstått förvirring om aeroplanen var rättvända eller omvända.

tyisk samling". Om någon kritisk granskning
av märket sägs inte ett ord. Senare har dock
någon med blyerts tillfogat ordet "(falskt)" i
protokollet.

En ur flera synpunkter intressant notis
återfinns i protokollet för den 2 juni 1919,
och den återges i illustrationen härintill. Ur-
sprungligen har det skrivits att man från Eu-
gene Klein erhållit ett 12-block av USA 24 c.
med omvänt aeroplan att försälgas till för-
mån för Röda Korset. Ett missförstånd ver-
kar ha uppstått och någon har struket över
"med omvänt aeroplan".

Eugene Klein var en ledande frimärks-
handlare i Philadelphia, USA och hade då
nyligen förvärvat helarket och därmed hela
upplagan av 24 cent flygpost med omvänt
flygplan, en av USAs största frimärksrarite-
ter, vanligen kallad "inverted Jenny". Giss-
ningvis har då Klein passerat på att skriva till
Filatelist-Sällskapet och göra reklam för att
inträssa någon av medlemmarna att köpa
något av dessa märken. Samtidigt har han
skickat med ett 12-block rättvända märken
att säljas för välgörande ändamål. Sekretera-
ren har dock till synes rört ihop begreppen
något. Försäljningen av blocket inbringade
25 kr till Röda Korset.

I oktober 1920 återfinns den sensationel-

la notisen att herr Apelstam förevisar en
samling första typen Mauritius och en sam-
ling "1 d. Sidney Views" däribland ett exem-
plar ostämplat. Av allt att döma är det dock
Mauritius andra utgåva som avses och inte
den första så kallade "Post Office" utgåvan.
Det torde ändå ha varit en mycket förnämlig
samling även om den endast innehöll
den senare emissionen. Sydney Views 1 d.,
som är Nya Sydwaales första frimärke, är
också mycket ovanligt och det torde vara få
förunnat att bygga upp en specialsamling av
detta märke.

Vid mötet den 17 februari 1921 förevisar
Erik Lichtenstein en hel del olika märken.
Avslutningsvis nämns ett otandat 8 skilling
banco-märke. Visserligen har någon, av
handstilen att döma Einar Wikström, an-
tecknat "provtryck?" med blyerts i protokol-
let. Detta torde dock ha rört sig om ett av
de första omnämnanden av denna raritet
som endast är känd i två exemplar.

En intressant episod är när Erik Leijon-
hufvud den 7 september 1922 gör ett av sina
få besök på Sällskapet. Han förevisar då
"några delar ur sin storartade svenska speci-
alsamling" med bland annat den Gula tre-
skillingen som han nyligen förvärvat vid en
av Ferrary-auktionerna. Sammanträdet av-

slutades sedan med kräftskiva och sedvanligt angenämt "Nachspiel". Vi får hoppas att Leijonhufvuds rariteter var i säkert förvar under detta "Nachspiel".

Vid aprilmötet 1923 kommer en ny höjdpunkt. Då förevisar kamrer Ludvig Lindberg sin storartade samling av Finlands frimärken. Det skrivs att det torde vara den största och mest kompletta samlingen av detta lands märken som ägs av någon privatperson icke blott i Europa utan sannolikt i hela världen.

Av de mera betydelsefulla föredragen och förevisningarna infördes längre referat i *Nordisk Filatelistisk Tidsskrift*. För Lindbergs samling hänvisas till en redan tidigare införd redogörelse i nr. 5 1918. Med tanke på att denna samling är ganska lite känd bland nutida samlare bör redogörelsen säkert utgöra intressant läsning.

Hans Lagerlöf, legendarisk svenskamerikansk storsamlare och Postmuseums främste donator, kom aldrig att bli medlem i Sällskapet. Nils Strandell hade goda kontakter med honom och ordnade och katalogiserade

de hans donationer till Postmuseum. I februari 1926 kunde Strandell förevisa Lagerlöfs Mauritiusmärken 1 penny röd-orange och 2 pence blå. Man märker en viss stolthet i sekreterarens ord när han skriver: "Dessa begge dyrgripar torde i och med det framvisande som nu gjorts i Stockholm här hava varit företedda för första gången i en filatelistisk sammanslutning".

Konsul Fredrik Benzinger kom under 1920-talet att bli en framgångsrik utställningsfilatelist. 1931 förevisar han sin samling och då främst den del som innehåller skilling banco. Det anges inte närmare vilka rariteter som ingår i samlingen, det kan man bara ana, men det finns en redogörelse för hur samlingen är upplagd som är mycket intressant ur ett samlingshistoriskt perspektiv. Det anges att samlingen uppdelats i sju avsnitt:

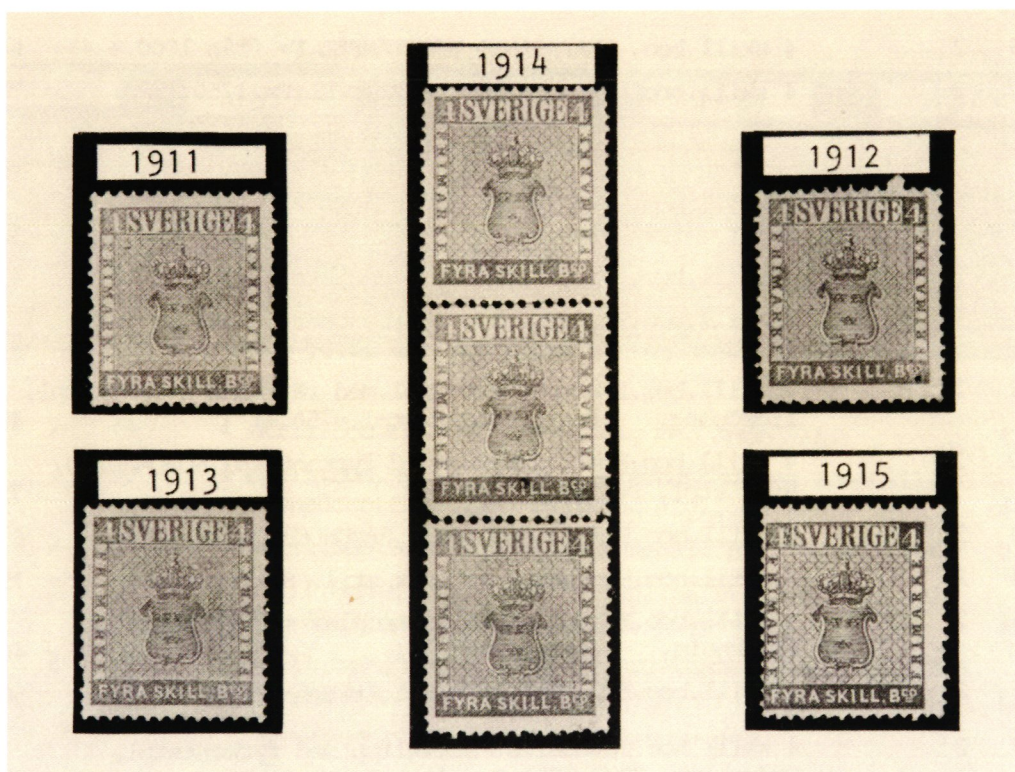
- 1) postala handlingar, utvisande postens utveckling, och förelöpare till frimärkena.
- 2) essayer och proftryck
- 3) ostämplade frimärken
- 4) ostämplade helark
- 5) stämplade märken
- 6) hela brev
- 7) nytryck och förfalskningar

Som antytts ovan blir protokollen under John Ahlströms sekreterarskap något summariska och den tidigare detaljrikedomen försvinner. Det går dock med hjälp av ämne och föredragshållare att följa de stora dragen i utvecklingen av samlandet. Sålunda visar Lars Hedberg den 22 mars 1932 sin samling "Sverige på hela brev". Hedberg var en föregångsman inom det specialiserade brevsamlandet i Sverige. Han var verksam under en lång följd av år och hans samlingar kom att utgöra ett betydande inslag i de berömda saltsjöbadsauktionerna vid slutet av 1960-talet. Brev som ingått i hans samlingar kom därmed att inta en framskjuten position i de flesta svenska storsamlingar som uppmärksammats under senare år.

Trots att de tidiga frimärkssamlarna ägnade ganska stort intresse åt helsaker är det relativt sällan som det har hållits föredrag

Denna otandade 8 skilling banco förevisades av Erik Lichtenstein vid sammanträdet den 17 februari 1921. Foto från katalogen till Frimärkshusets auktion den 13 november 1976.

Stora delar av Lyckeby-fyndet, som Per Sjöman talade om 1974, såldes på Göta Frimärkens auktion den 29-30 november 1980. Här återges avbildningen i katalogen av de postfriska 4 skilling banco-märkena, varav ett rekonstruerat trestrip.

om helsaker i Sällskapet. Ett undantag var professor Hjalmar Dahl som 1935 visade sin samling av svenska helsaker. Då framhålls särskilt "ett unikt francokuvert 5 öre på 4 öre grått". Sedan dess har några ytterligare exemplar av detta frankokuvert dykt upp men det är fortfarande ett av Sveriges ovanligaste frankotecken.

Hösten 1943 förevisar Nils Westberg Lösenfrimärken tändning 14, men även ett halverat 12 öre Vapentyp på brevstycke, stämplat Kungsbacka 1870. Denna variant återfinns inte i senare tiders kataloger och det torde ofta vara svårt att få en säker dokumentation om bakgrund och äkthet beträffande halveringar av detta slag. En annan intressant notis från samma möte berättar att ordföranden, Einar Wikström, förevisade ett brev från Andréas polarexpedition. Notisen är intressant, inte bara med tanke på brevets sällsynthet, utan för att det

är ett ganska tidigt exempel på att man intresserar sig för brevens anknytning till expeditioner och missioner av olika slag.

I oktober 1948 dyker åter en notis upp som senare tiders filatelister står undrande inför. Rådman Allan Wirgin förevisar då en del svenska "rarieteter" däribland det unika 4 skilling banco otandat. Detta märke återfinns dock inte i Filatelistförbundets handbok eller vår tids kataloger. Eventuellt kan det ha rört sig om ett provtryck.

I mitten av 1950-talet börjar Georg Menzinsky spela en mera framträdande roll i Sällskapet och han kommer senare även att bli dess ordförande under en längre period. Vid flera sammanträden presenterar han sina sverigesamlingar. I oktober 1954 är tu- ren kommen till avsnittet Lejonfrimärken 1862-1866. Det sägs att den synnerligen sevärd- a samlingen torde utan gensägelse vara en av de vackraste som existerar över dessa

emissioner, med unika brev, block och vackra avstämplingar.

Tio år senare gästas Sällskapet av göteborgaren Per Sjöman som var den tidens ledande utfärdare av äkthetsintyg för svenska frimärken. Även han hade valt lejonemissionen som ämne för sitt föredrag, men i detta fall specialiserat på 17 och 20 öre. Ytterligare ett par gånger håller Sjöman föredrag, dels 1965 när han talar om attestskrivande och dels när han 1974 berättar om det s.k. Lyckabyfyndet. Detta blekingska frimärksfynd innehöll bland annat postfriska exemplar av 4 skilling banco, eventuellt de enda skillingmärken som existerar i denna kvalitet. Protokollet, signerat Karl Jeppsson, redogör detaljerat för fyndet med uppgifter om märkenas ursprungliga inköpspris och hur de hade förvarats.

Curt Haij, som under 1960- och 1970-talen kom att lägga ner ett omfattande forskningsarbete på svenska lösenförsändelser berättar om detta vid mötet den 28 november 1969. Haijs forskningsresultat, i synnerhet avseende de tidiga lösenstämplarna,

kom att väcka ett stort samlarintresse under en lång tid framöver. Den förste efterföljaren var kanske Ulf Ivarsson som visade sin samling hösten 1977.

Ett betydelsefullt föredrag för det moderna posthistoriska samlandet hölls i mars 1969 av Tomas Bjäringer över ämnet "Vad portot kan berätta om brevens väg". Han var en av de första som kom att visa brev från tiden före Världspostföreningens grundande, systematiserade efter portosatser och postvägar. Bjäringer återkom som föredragshållare i detta ämne tillsammans med Gustaf Douglas 1971. Flera andra medlemmar som Per Sjöman, Sven Sandstedt och Gunnar Roos kom att fördjupa sig i detta samlingsområde.

År 1972 kom Einar Lundström att bli pionjären inom ett område som senare skulle komma att utvecklas mycket starkt med en rad samlare inom Sällskapet. Han blev nämligen den förste föredragshållaren som talade om hembygdssamlare, även om ordet kanske inte var uppfunnet då. Lundström hade under en lång tid byggt upp en sam-

Einar Lundström presenterade 1972 sin Piteå-samling och blev därmed den förste att visa en hembygdssamling på Sällskapet. Detta skillingbrev till England var ett av de förnämsta objekten i samlingen. Foto från katalogen till Frimärkshuset Skandinavisk Filatelisk auktion nr. 116, 2003.

Gunnar Joos propagerade vid sitt föredrag i december 1992 för samlande av stämpelmärken. Dessa Charta Sigillata av 1845-57 års emission ansåg han vara världens vackraste stämpelmärken.

ling Piteå som han förevisade vid sammanträdet den 25 augusti. Efter att ha dragit sig tillbaka från Frimärkshuset byggde han även upp en stor Norgesamling. Denna förevisade han den 10 september 1974.

En annan medlem som snabbt skapade en mycket betydande samling var John-Jacob Engellau. Hans samling Danmark torde vara en av de främsta som existerat. Den förevisades vid oktobermötet 1978. I samlingen som erövrat Grand Prix i Toronto året innan fanns bland annat det berömda obegagnade 4-blocket av 2 rigsbanks skilling.

Även om luftpostpionjären Thor Allard redan tidigt kom in som medlem i Sällskapet dröjde det länge innan särskilt stor uppmärksamhet ägnades åt luftposten. Skadan togs dock igen på senare år när Örjan Luning 1979 och Fredrik Ydell 2002 visade sina samlingar. Dessa samlingar har båda under sin tid varit de förnämsta inom området och har visat prov på många unika eller näst intill unika objekt. Luning var även framgångsrik som författare. År 1979 tilldelades han som förste svensk den ansedda Crawfordmedaljen för sin bok "Luftpostens historia i Norden".

I februari 1988 fick Sällskapets medlemmar för första gången lyssna till Stefan

Heijtz då han talade om Falklandsöarna. Både hans samling och hans specialkatalog har sedan vunnit allt större internationella framgångar. Som kronan på verket kom ett Internationellt Grand Prix i Johannesburg 1998.

En annan pionjär var Gunnar Joos. Han hade flera samlarområden och var som gammal reklambyråman en god propagandist för sina områden. Han blev känd för sina föredrag och artikelserier om "Fel och Fadäser". Den största insatsen gjorde han dock för samlandet av stämpelmärken, ofta kallade "revenues". I december 1992 kom han att bli den förste, efter Nils V. B. Holmbergs anföranden om tidningsbevillningsstämplar på 1920-talet, som höll ett föredrag om detta i Sällskapet.

Vid årsmötet 1997 hölls åter ett föredrag om svenska helsaker, nu av Sören Andersson. Även denna gång visades exempel på frankokuvertet 5 på 4 öre grå, men kanske intressantast var upptäckten av att det så kallade bankövertrycket 10 öre svart på 20 öre Gustaf V profil vänster existerar i såväl tandning 12 som tandning 13.

Som nämnts ovan höll Anna-Lisa Beckeman 1977 ett mycket intressant föredrag om Kinas äldsta emissioner. I november 2003

fick Sällskapet medlemmar vid årets julfest middag åter stifta bekanskap med denna betydande samling, nu presenterad av makarna Sven Eric och Anna-Lisa. Förutom på ett stort antal brev visades nu bilder av en rad plåtningar och helark av dessa emissioner liksom av de enda kända förslagsmärkena.

Samlandet förändras

En så här lång serie av protokoll ger en ganska bra bild av hur samlandet bland Sällskapets medlemmar förändrats över tiden. Under de första åren visas främst traditionella landsamlingar. Det talas ganska lite om specialinriktningar. Utländska och många gånger ganska exotiska områden är ofta företräd-
da.

Undan för undan dyker dock specialiserade samlingar upp. Anmärkningsvärt är att den annorlunda filatelin som exempelvis järnvägsbrevkorten och tidningsstämplarna varit uppmärksammas mer eller mindre under hela århundradet. De utpräglade posthistoriska samlingarna börjar komma omkring 1970, även om några smärre ansatser i den riktningen setts tidigare.

Motivsamlandet har haft en ganska undanskymd tillvaro i Sällskapet. Det är bara

från 1960-talet och framåt som motivsamlingar har blivit presenterade vid ett fåtal tillfällen. Hemortssamlandet har däremot varit på stark frammarsch. Efter det första föredraget 1972 kom det andra 1983, men sedan har området varit alltmer vanligt förekommande.

Den kanske allra mest slående tendensen är att numera behandlas nästan aldrig samtida frimärken. Det är paradoxalt att konstatera att Sverige under Sällskapets första fem verksamhetsår inte gav ut ett enda nytt frimärke och ändå fanns ett stort intresse för den samtida filatelin. Under de senaste fem åren, då ca 250 svenska frimärken getts ut, har de samtida frimärkena praktiskt taget aldrig diskuterats.

Debatter och strider

Genom de gångna åren har då och då strider och debatter blossat upp. Kanske inte så mycket inom Sällskapet utan mer med utomstående som på ett eller annat sätt berört medlemmarna.

En fråga som kom upp redan vid det första sammanträdet var äganderätten till frimärken på postanvisningar och paketadresskort. Här redovisar Ernst Ljungström, utan att protokollet går in på detaljer, ett inlägg av den norske filatelisten Henrik Detloff. Det var länge en nagel i ögat på samlarna att man inte fick ta av frimärkena på ankommande postanvisningar och adresskort. Särskilt de senare med sina höga porton var intressanta ur samlarsynpunkt. Frågan fick väl egentligen inte sin lösning förrän de flesta postverken helt enkelt upphörde att frankera adresskort och anvisningar.

I februari 1907 tas en diskussion upp som vi idag skulle ha svårt att känna igen. En riksdagsman Adolf von Möller hade motionerat om införande av särskilda söndagsfrimärken efter belgisk förebild. På dessa märken angavs att försändelsen inte skulle bäras ut på söndagen. Motionären hade också anspelat på att postverket genom införandet av dylika märken även skulle få förtjänst på filatelisterna. I starka ordalag avfärdar Filatelist-Sällskapet motionen som

I Belgien hade man 1893 infört så kallade söndagsfrimärken. De hade en talong som avsändaren kunde avskilja om han ville att brevet skulle bäras ut på en söndag. När Adolf von Möller 1907 motionerade i riksdagen om införande av svenska söndagsfrimärken upprörde detta känslorna i Filatelist-Sällskapet.

prat och okunnighet och säger att det vore under det svenska postverkets värdighet att ockra på filatelisterna i likhet med en del exotiska "humbugstater". Som en kuriositet i sammanhanget kan nämnas att riksdagsmannens son, Gösta von Möller, blev en mycket framstående filatelist som med sin Finlandsamling erövrade Grand Prix i Helsingfors 1956.

År 1910 beslutades att avlysa en del äldre frimärken. Detta förorsakade oro och irritation bland medlemmarna. En artikel skrevs i Stockholms Dagblad med önskemål om obegränsad giltighet för frimärkena. Det verkade dock inte som det främst var en önskan om möjlighet att inlösa äldre frimärken som var det viktiga. I stället var det en oro för att förfälskning av frimärken inte skulle betraktas som särskilt allvarligt av statsmakterna om frimärkena saknade postal giltighet.

Genomgående under de tidigare åren är att man intar en mycket restriktiv hållning till överdriven frimärksutgivning. Redan den 16 oktober 1916 diskuteras livligt de planerade landstormsmärkena och man skriver "vissa anordningar i afseende på dessa märkens tillverkning och försäljning mötte enhälligt ogillande". 1932 kom det en förfrågan från Frimärksamlareföreningen i Finland angående Sällskapets åsikt om luftpostmärken. På de konkreta frågorna svarades att Sällskapet ansåg att statsverket och allmänheten inte haft avsedd nytta av de utgivna luftpostmärkena. Frågan om frimärksutgivningen dyker sedan åter upp i mars 1944 då en skrivelse sänds till Generalpoststyrelsen med hemställan om att vid utgivande av nya jubileums- och minnesmärken dessa skall begränsas till ett fåtal lägre valörer.

Den 29 november 1918 kommer de så kallade Värnamomärkena, Gustaf V i medaljong 55 och 80 öre, upp till behandling. Sveriges Filatelist-Förening hade avgivit en skrivelse till Generalpoststyrelsen där de uppgett att Filatelist-Sällskapet även stod bakom de framförda förslagen. Efter en livlig debatt beslutade Sällskapet att inte anmäla någon avvikande åsikt men att man

ändå ville avge en egen skrivelse. I denna pläderar man för att, ur befintligt restförråd eller genom fortsatt tryckning, ett antal som prövas skäligen utsänds till varje postanstalt. Senare genom åren blir det ganska tyst om dessa märken i protokollen, trots att John Ahlström var känd som en förkämpe för att restupplagan skulle släppas ut på marknaden. Inte förrän den 29 november 1983 på 65-årsdagen av den första skrivelsen dyker frågan åter upp, då Ahlström tar till orda och läser upp det gamla protokollet. Han anser att man åter skall engagera sig i frågan och föreslå Generalpoststyrelsen att restupplagan skall försäljas och medlen användas för välgörande ändamål. En livlig debatt uppstod även denna gång, men som det heter: "Något beslut togs ej utan frågan bordlades på förslag av ordföranden". Ture Bråland var då ordförande i Sällskapet.

Katalogerna och deras prissättning har ofta varit en fråga för diskussion bland samlare. 1943 verkar Sällskapet överväga att delta i en utgivning av en normalkatalog. Nils Westberg utses att ta hand om frågan men någon katalogutgivning verkar inte ha kommit till stånd.

Under i synnerhet 1970- och 1980-talen är den så kallade attestfrågan ofta uppe till diskussion. Efter Per Sjöman, som varit en respekterad attestskrivare, uppstod ett vakuum. Relativt stora problem med brevförfälskningar och en livlig äkthetsdiskussion gjorde att frågan blev ganska akut. Föredrag om äkthetsfrågor, bland annat av Diego Carlström från Karolinska Institutet, var alltid uppmärksammade. Men sedan Franz Obermüller och senare hans dotter Helena Obermüller Wilén etablerat sig som attestskrivare tycks debatten ha minskat i omfattning.

En annan fråga som från tid till annan väckt heta känslor är den så kallade svartlistningen av oönskade frimärksmissioner vilken organiserats av det Internationella Filatelistförbundet (FIP). Åke Odén som varit ordförande i Sveriges Filatelistförbund tog upp dessa frågor i ett anförande 1985 varvid för- och nackdelar kom upp till debatt.

Ett kärt diskussionsämne har ofta varit jurybedömningen vid utställningar. Bland

annat vid ett möte i maj 1990 blossar denna debatt upp med stor livlighet, främst föranledd av den då nyligen avslutade utställningen i London. Den dåvarande sekreteraren, Björn Sohrne, tycks som många andra ha svårt att sammanfatta ståndpunkterna i denna fråga. Han konstaterar i stället: "Att diskussionen inte ledde till revolution eller polsk riksdag berodde säkert på att tiden hunnit rinna iväg och deltagarna ville hem till sina kära samlingar".

Sällskapet och samhället

Det är kanske naturligt att, i en förening som odlar en hobby, samhället utanför i mycket begränsad omfattning speglas i dess verksamhet och protokoll. Man bedriver ju sina aktiviteter i mångt och mycket för att koppla av från vardagens vedermödor. Det är dock ofrånkomligt att samhället utanför då och då märks av, i synnerhet i tider av förändring. Vi har också konstaterat att det ger en ganska intressant bild av utvecklingen och har därför beslutat att göra en sammanställning av de punkter när samhällsfrågorna dyker upp i protokollet.

Den första gången man stöter på influenser utifrån i protokollet är vid mötet den 17 maj 1905, det vill säga på Norges nationaldag det år unionen upplöstes. Det är intressant att notera hur starkt vänskapen med Norge understryks. Man inte bara skickar ett telegram till Kristiania Filatelist-Klubb. Ordföranden håller även ett kraftfullt tal som han avslutar: "I dagar av politisk spänning som dessa onekligen äro, må det vara särskildt påkalladt att med glädje visa här på det synnerligen goda förhållandet till de Norska filatelisterna. Må detta goda förhållande af intet störas utan alltiämt fortleva och utvecklas! Jag tillåter mig att föreslå en skål för Kristiania Filatelist-Klub."

Även nästa gång ämnen utanför filatelin gör sig påmindas gäller det Norge. Detta är vid årsmötet 1916. Då beslutar man avsända en skrivelse till Bergens Filatelistklub med uttalande av Sällskapets beklagande över den eldsolycka som övergått staden.

Samma år inleds Sällskapets kanske mest

omfattande externa engagemang i och med att nöden genom första världskriget gör sig alltmera påmind. Genom en rad auktioner samlar man in totalt över 2.000 kr till välgörande ändamål. Störst var auktionen den 25 november 1919 som gav 1.000 kr. Man auktionerade då ut frimärken som skänkts av herrar Lichtenstein, Allard och von Braun. Beloppet skulle genom ordförandens försorg överlämnas till fru Jeanne Schürer von Waldheim för att ingå i den av Röda Korset anordnade insamlingen för de nödlidande Wienbarnen. Räknat i dagens penningvärde torde de insamlade beloppen totalt motsvara omkring 80.000 kr.

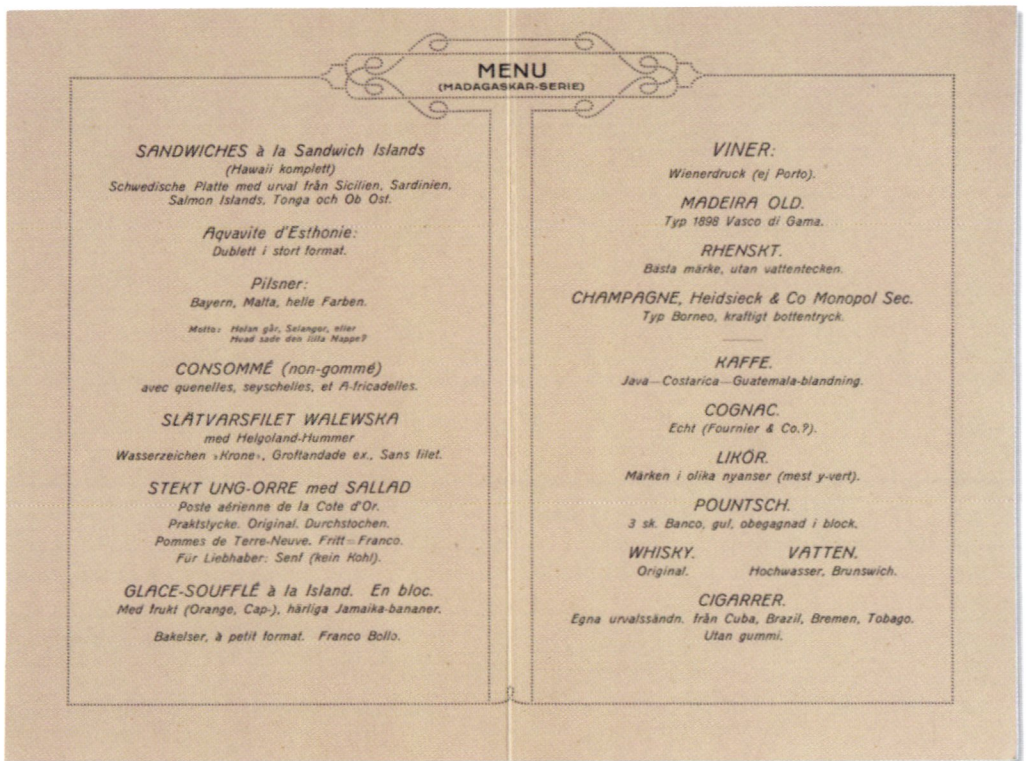
Nästa gång man bidrar till något samhällsändamål är det i betydligt mindre omfattning och i ett mer prosaiskt sammanhang. Den 27 maj 1920 beslutar man nämligen att bidra med 25 kr till en kopparplåt för Stockholms Stadshus.

1925 visar man sig vara alert och vaksam för förändringar. Redan den 20 februari öppnar man ett postgirokonto, dvs. endast 50 dagar efter att Postverket börjat med denna verksamhet. Man får därmed kontonummer 545, ett nummer som man har kvar än idag.

Praktiskt taget aldrig berör protokollet medlemmarnas meriter utanför det filatelistiska området. Vi har i stort sett bara kunnat finna ett undantag från denna regel. Det

Denna insamling uppmärksammades av Filatelist-Sällskapet som bidrog med 25 kr till en kopparplåt.

Matsedeln från middagen vid Sällskapets 20-årsjubileum 1924.

är från vårfesten på Stallmästaregården 1928. Då överlämnar ordföranden till Sällskapets medlem, boktryckaren Gustav Olofsson, medaljen för berömliga gärningar, vilken medalj av Konungen tilldelats Olofsson för att han sommaren 1927 med fara för eget liv räddat två personer från att drunkna. Det sägs vidare att man utbragte ett leve för honom, följt av dånande hurrarop.

Det andra världskriget återspeglas inte i samma utsträckning i protokollen som det första. Sällskapets verksamhet var kanske inte lika aktiv som den var genom hela det första kriget. Den 27 maj 1946 när man för ovanlighetens skull höll till i Blå Kristallen på Mosebacke konstateras att en insamling skett till förmån för Tysklands barn.

Det dröjer sedan ända till den 19 september 1983 innan samhällsdebatten åter speglas i protokollen. Till synes på initiativ av en inbjuden gäst skedde medlemsvärkning till "Föreningen Flytta Paradiset". Värkningen blev framgångsrik och alla närvarande utom

en gick in i föreningen. För den som inte vet vad Paradiset var för något så beskriver sekreterare Jeppsson det som "den betongpornografi som misspyder entren till Skeppsholmen".

Den sista glimten i detta avsnitt står Sven Olof Forselius för när han den 30 november 1992 tillfälligt fått träda in som sekreterare. Sällskapets andra höstsammanträde har ofta kommit att sammanfalla med dess födelsedag den 30 november och då även Karl XII:s dödsdag. I början av 1990-talet kulminerade kravallerna kring Karl XII:s staty i Kungsträdgården med ty åtföljande svårigheter att nå Sällskapets möteslokal på den närliggande Arsenalsgatan. Forselius konstaterar att "900 poliser och 3.000 demonstranter drabbade samman just då Sällskapets medlemmar skulle samlas vilket ställde till en hel del trassel avseende framkomligheten."

När Sällskapet firade sitt femårsjubileum 1909 tilldelade skämtsamma samlarvänner Nils Strandell (då kallad Separator Bej) detta plagiat av den Montenegrinska Danilo-orden.

Den gemytliga samvaron

Det har konstaterats att Sällskapet från grundandet fick ett lätt studentikost drag. Många medlemmar kom från Lund och Uppsala och hade just lämnat ett glatt studentliv bakom sig. Även om åldern steg efter hand har det funnits kvar lite av denna anda genom århundradet. Sammanträdena

har alltid skett i samband med en måltid. Vår- eller årsfester har regelbundet anordnats och i synnerhet under de första åren komponerades och sjöngs måltids- och dryckesvisor. Särskilt vid jubileumsfesterna har detta varit vanligt förekommande. Ledande personer som Nils Strandell och Einar Wikström har på olika sätt harangerats och ärats. I Strandells efterlämnade handlingar på Postmuseum finns en särskild mapp som har anknytning till Sällskapet och där finns bland annat ett skämtsamt ordenstecken som han tilldelades vid jubileumsmötet 1909.

Att här i detalj rekapitulera det glada festandet skulle föra för långt och kanske rent av bli enformigt. Vi nöjer oss därför med att göra ett axplock bland de tidigare jubileumsfesterna. Av dessa hölls den första vid femårsjubileet och arrangerades i Metropols festvåning. Efter att först ha gått igenom ett ganska ambitiöst mötesprogram samlades de 23 närvarande i festvåningens stora sal. Sedan citerar vi ur protokollet: "Under den animerade supén förhöjdes den glada stämningen af tal både på vers och på prosa. Särskild munterhet väckte direktör Skarstedts versifierade anförande för 'närvarande och frånvarande vänner.' ... Först långt fram på småtimmarna afslöts den lyckade festen ... under kvällens lopp gick i öfrigt ett större gratislotteri av stapeln"

Vid 20-årsjubileet erhöll Sällskapet denna ordförandeklubba som gåva av Erik Lichtenstein. Den är fortfarande i bruk.

Från Sällskapets 70-årsfest ses här i främre raden Björn Ivemark, Karl Jeppsson, Sven Åkerstedt och Nils Avelius samt i den bakre Hugo Brink, Sven Sandstedt, Gunnar Sandberg, Carl Langenskiöld, Tomas Bjäringer och Gustaf Douglas. Vid festen uppmärksammades särskilt Sven Åkerstedt som just fyllt 70 år och därmed var årsbarn med sällskapet. Foto: Yngve Hellström.

Det finns ett mycket stort inslag av lotterier i verksamheten de första åren, ofta med mycket bra vinster. I gratislotteriet 1909 hade man över 20 vinster och den första var ett par av Polens 10 kopek-märke på brevstycke, som då var värt omkring 25 kr och idag kanske kostar ett par tusenlappar.

Vid 10-årsjubileet som hölls på Fenix-Palatset var medlemmarna bekransade likt gamla romare. Doktor Ljungström fick dessutom en extra krans då han utsågs till Sällskapets förste hedersledamot. Som vanligt avslutades festen långt in på följande dag.

När man fyllde 20 år 1924 slog man på extra stort. Man höll till på Grand Hotel Royals festvåning och totalt deltog 70 personer, varav många inbjudna gäster. Generalpostdirektören Julius Juhlin var tyvärr förhindrad att närvara på grund av utlandsresa. Filatelistförbundet, eller Sveriges Filatelist-Förening som namnet fortfarande var, ställde upp med Astley Levin och Oscar Kraepelien. Allt gammalt groll syntes glömt. De

närvarande fick stå ut med många tal och lutsång. Dagen till ära fick man även en ny ordförandeklubba i ebenholts och elfenben, skänkt av Erik Lichtenstein. Denna klubba är fortfarande i bruk.

Under 1930- och 1940-talen tycks tidens förhållanden göra festerna mer spartanska. Det talas ofta om lite enklare julmiddagar. Vid 50-årsjubileet 1954 sker en uppryckning. Festen anordnas visserligen som en herrmiddag, men 29 medlemmar har ändå infunnit sig. Stämningen tycks ha varit god och framåt kvällen beslöt man att alla som varit med i minst 25 år skulle slippa årsavgift, ett beslut som dock försvann ur stadgarna 1968. Det sägs också att ett dussin av de kämpastarka gossarna avslutade festen med en lätt vickning.

60-årsdagen tycks ha förbigåtts utan större firande. Däremot blir det åter fest när man fyller 70 år 1974, och då i Lenngrenska Rummen på Strand Hotel. Denna gång bjuds deltagarna på måltiden av Sällskapet

— DET LILLA —

FRANKO-

DRESSERADT I
FRAMFÖRES AF

VID

SVINET

FRIHET,
KLUBBMÄSTAREN

Stockholms Filatelist-sällskaps Vårfest 1907.

MED en klingande fast något gäll grymtning hälsar *det lilla Frankosvinet* sin moder naturen, som det nu för första gången skådar. Ungt, yrt och vårdslöst lägger det sitt rosiga tryne i allt, intet är så väl fördoldt att det ej bökas upp af *Det lilla Frankosvinet*. — Det är ej något den mörka skogens dystra sus utan en piggt och lifflig, skär och strålände liten griskulting, nästan ett litet piggtvin (obs. två g), ty dess borst är som taggar. Men om det sticks, äro stygnen ej farliga, välmenta som de äro. Tör väl hända att denna nya världsmedborgare får

Fig. 1.

fiender, han som andra (ej blott renhåriga mossaike, för fläskets skull) och att mången skulle vilja slå svinrygg. Men då, ventre-saint-gris, skall fienden få sätta en bet och *Det lilla Frankosvinet* skall slå en knorr på svansen för att hahonom i friskt minne.

Ack huru sväller icke det unga bröstet af lefnadslust. Ack huru gärna ville ej *Det*

lilla Frankosvinet gjuta något af sitt unga blod för att stimulera Eder i alla som nu här begån vårens högtid.

Hören I ej huru glädjens gud surrar på lätta vingar mellan blomstren?

Sen I ej huru all världen slår upp sin famn till nytt sjudande lif?

Hören I ej huru gräset växer?

Nu skall naturens friska lifgifvande omedelbarhet här i denna grönskande oas (fig. 1) gifva Eder kraft, den skall höja Edra sinnen från jordens flärd, kif och fåfänglighet; snart skola Edra glada evöeröpt likt svalor flyga öfver furornas toppar och Edra själar skola smälta samman i ljuf harmoni.

När se'n festblossens slocknat och de frustande vidundren (fig. 2) för Eder åter till Edra lugna wigwams, skänken då detta unga djur en vänlig tanke. Stärkt här af skall måhända *Det lilla Frankosvinet*, oförbräneligt likt gamle Sährimner, åter stå upp till nytt svineri.

Fig. 2.

Första utgåvan av *Det lilla Frankosvinet* utgiven till vårfesten 1907. Totalt omfattar den fyra sidor.

med hjälp av medel från något som kallas den Åkerstedtska fonden. Förutom festmål-tiden ägnas denna gång en hel del uppmärksamhet åt Sällskapets historia och tidigare fester. Karl Jeppsson sammanställde en krönika över tidigare jubileer och aktiviteter.

Sällskapets publikationer

Någon egen tidskrift har inte regelbundet givits ut av Sällskapet. Däremot har några mera kortlivade utgåvor förekommit och man har också deltagit i utgivandet av *Nordisk Filatelistisk Tidskrift*.

Sällskapet har aldrig sökt bli medlem i Sveriges Filatelist-Förening, senare Sveriges Filatelist-Förbund. I stället orienterade man sig redan från starten mot det Nordiska Filatelistförbundet. Vid det konstituerande sammanträdet beslutar man att träda i underhandling med förbundet för eventuellt erhållande av dess tidskrift som organ. Detta organ är *Nordisk Filatelistisk Tidskrift (NFT)* och Sällskapet blir snabbt med i förbundet och börjar medverka i utgivningen av tidskriften. Redaktörskapet cirkulerar mellan de nordiska länderna och de olika medlemsföreningarna och det uppbärs ofta av någon av Filatelist-Sällskapets medlemmar. I innehållet finns en hel del som har anknytning till verksamheten i Sällskapet. Protokollen återges oftast och många av de intressanta föredragen publiceras i ett referat eller i sin helhet. Det finns ofta också personporträtt av ledande medlemmar i Sällskapet. I

Postryttaren 2003 s. 98-101 redogör Tomas Bjäringer och Erik Hamberg mera ingående för denna tidskrift.

Under 1950-talet utvecklas *NFT* mot att bli en rent dansk tidskrift, och svenskarnas intresse för den verkar minska. År 1953 beslutar man att inte från Sällskapets sida utse någon redaktör. 1954 utses åter redaktör men från 1957 sägs det att man inte längre skall prenumerera på tidskriften. *NFT* ges dock fortfarande ut i Danmark och håller en fortsatt hög kvalitet.

Av mera tillfälliga tidskrifter omnämns i de allra tidigaste protokollen ett medlemsblad och att detta skall läggas ned 1906. Något exemplar av detta blad har dock inte kunnat återfinnas. En jultidning benämnd *Tête-Bêchen* utgavs med åtminstone tre årgångar 1905-1908, men ej heller något exemplar av denna har återfunnits.

En annan tillfällighetsskrift benämndes *Det Lilla Frankosvinet*. Denna trycktes förmodligen upp i samband med fester och omtalas i protokollen sista gången 1917. Ett antal exemplar finns bevarade av den första utgåvan som kom 1907. Innehållet går i den studentikost skämtsamma tonen och den som letar efter tung filatelistisk forskning hittar föga. Tidskriftens namn tycks anspela på det djur, en dvärgflodhäst, som avbildas på det liberianska frimärke från 1906 som återges i tidskriftens huvud. Motivmärken av denna typ var mycket ovanliga i början av 1900-talet och väckte säkert både uppmärksamhet och viss munterhet bland Sällskapets medlemmar.

Ledande funktionärer

ORDFÖRANDE

1904-1909	Ernst Ljungström
1909-1956	Einar Wikström
1957-1960	John Ahlström
1960-1962	Magnus Dahlén
1962-1975	Georg Menzinsky
1975-1977	Gustaf Douglas
1977-1985	Ture Bråland
1985-	Arne O. Olsson

SEKRETERARE

1904-1910	Adolf Beckander
1910-1911	Carl Apelstam
1911-1915	Jens Christensson
1915-1929	Leonard Malmqvist
1929-1957	John Ahlström
1957-1960	Erik Linde
1960-1964	John Ahlström
1964-1966	Sven Åkerstedt
1966-1984	Karl Jeppsson
1984-1986	Lars Ljungberg
1986-1994	Björn Sohrne
1994-2004	Sören Andersson
2004-	Göran Elmborg

KASSAFÖRVALTARE

1904-1908	Tycho Walin
1908-1910	Sven Silfverling
1910-1954	Erik Cederholm
1954-1974	Ragnar Andersson
1974-1977	Ture Bråland
1977-1980	Sven Eric Beckeman
1980-1993	Karin Svahn
1993-1997	Carl von Knorring
1997-	Sven Ydell

KLUBBMÄSTARE

1904-1909	Einar Wikström
1909-1912	John A. Klint
1912-1918	Erik Cederholm
1918-1919	Sven Silfverling
1919-1936	Nils Billing
1937-1960	Einar Gustafsson
1960-1961	Oscar Nordlöf
1961-1972	Fritz Kessmeier
1972-1976	Carl Filip Borgh
1976-1995	Sven Olof Forselius
1995-1999	Lars-Magnus Sjöholm
1999-	Per Erik Nilsson

Källor och litteratur

Amick, Georg,

The Inverted Jenny: mystery, money, mania.
Sidney OH 1986.

Auktionskatalog från Frimärkshuset AB.

13-14 November 1976.

Auktionskatalog från Göta Frimärken AB.

29-30 November 1980.

Auktionskatalog från

Frimärkshuset Skandinavisk Filateli AB.

6 december 2003.

Bjäringar, Tomas,

Vad portot kan berätta om brevens väg.
Föredrag vid Stockholms Filatelist-Sällskaps
årsmöte den 7 mars 1969.
Leksand 1969.

Bjäringar, Tomas & Hamberg, Erik,

Svenska filatelistiska tidskrifter startade 1886-
1919.
Postryttaren 2003.

Det Lilla Frankosvinet.

1907-1917.

Filatelien och dess män.

Uppsala 1943.

Nordisk Filatelistisk Tidsskrift.

1905-1956.

Pihl, Ove,

Hovmästar'n får jag beställa?
Stockholm 1996.

Riksdagens Protokoll jämte Bibang 1907.

Motion F.K. n:r 42 av Adolf von Möller.

Utskottsutlåtande 8: 2,1: 5.

Första kammarens förhandlingar II: 27,52.

Sylwan, Björn,

Gränslöst gäckande gestalt:
Storsamlaren Philipp Arnold Ferrary i
ett svenskt perspektiv.
Postryttaren 1998.

Sylwan, Björn,

Nils Strandell, Sveriges mest ryktbare
filatelist.
Postryttaren 2003.

Stockholms Filatelist-Sällskap:

Medlemsförteckning.
Stockholm 1906-2003.

Stockholms Filatelist-Sällskap:

Fem-årsberättelse 1904-1909.
Stockholm 1909.

Otryckta källor

Protokoll från Stockholms Filatelist-Sällskaps
sammanträden 1904-2004.